

навчальної та виробничої практик студентами денної форми навчання на базі ДНЗ різного типу міста Кривого Рогу підтверджена теза про необхідність курсу «Основи спеціальної педагогіки» при навчанні фахівців за напрямом «Педагогічна освіта». На наше переконання, органи управління освіти й науки мають передбачити відповідну курсову підготовку та перепідготовку педагогічних кадрів, що працюють з дітьми, які мають порушення розвитку, забезпечити консультативну роботу з батьками.

Література

1. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ : Програмно-методичний комплекс / Л. І. Трофименко [за ред. Є. Ф. Соботович]. – К. : Актуальна освіта, 2007. – 120 с.

2. Филичева Т. Б. Программа коррекционного обучения и воспитания детей с общим недоразвитием речи 6-го года жизни / Т. Б. Филичева, Г. В. Чиркина. – М. : АПН РСФСР, 1989. – 46 с.

ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДИТИНИ

Іншакова І. Є.

ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет», Україна

Відповідно до базової програми мовленнєва компетентність визначається як достатнє володіння усним мовленням, що зумовлює наявність достатнього словникового запасу, правильного сприймання й вимови, вживання граматичних форм рідної мови та розуміння зв'язного тексту відповідно до вікових можливостей. А комунікативна компетенція – комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування [1, с. 51].

Оскільки в дошкільному віці провідною діяльністю є гра, то її роль у розвитку мовлення дітей дошкільного віку може бути ефективним засобом впливу на якість мовлення загалом [4, с. 78].

Гра – це обов'язково спільна діяльність, у якій діти спілкуються один з одним. Спілкування дітей у процесі гри мотивує розвиток їхнього мовлення (розширення словника, розвиток граматичної будови). У грі створюються ситуації, які виникають у практичній діяльності й збагачують знання дітей про навколишній світ.

Жан Ітар, Едуард Сеген, Марія Монтесорі та інші широко використовували дидактичні ігри в навчанні дітей з особливими потребами і створили цілу систему ігор, за допомогою яких розвивається увага, спостережливість, кмітливість, пам'ять, мовлення дітей. Вони рекомендують дидактичні ігри, дидактичний матеріал тісно пов'язувати з повсякденним життям.

У науковій літературі наголошується на розмаїтті явищ, що позначаються словом «гра». Психологічні особливості гри розкриті в дослідженнях Л. Виготського, Л. Венгера, Д. Ельконіна, С. Рубінштейна та інших учених. Л. Венгер говорив про специфічний вплив гри на розвиток дитини. Він виходив у своїх роботах із того, що кожна конкретна діяльність вимагає визначених, специфічних для неї здібностей і створює умови для їх розвитку.

Гра виконує свої розвиваючі функції лише тоді, коли є самостійною діяльністю дітей, тільки в цьому випадку відбувається розширення в плані уявлень, розвиток комбінаторних здібностей, удосконалення орієнтації в людських відносинах, оволодіння способами групової взаємодії.

Д. Ельконін показував, що «зміст дитячих ігор розвивається від ігор, у яких основним змістом є наочна діяльність людей, до ігор, що відображають відносини між людьми, і, нарешті, до ігор, у яких головним змістом виступає підпорядкування правилам суспільної поведінки й суспільні відносини між людьми» [2, с. 27]. Особлива роль у грі відводиться точному дотриманню правил і відносин, на чому наголошував у своїх працях І. Виготський.

Отже, гра як провідний вид діяльності дитини-дошкільника поєднує в собі як загальні для будь-якої соціальної діяльності ознаки (цілеспрямованість, усвідомленість, активна участь), так і специфічні (свобода і самостійність, самоорганізація, наявність творчої основи, почуття радості й задоволення).

Дидактична гра є особливою формою, яка поєднує навчальне та ігрове завдання; спрямована на формування в дитини знань, удосконалення пізнавальних умінь, навичок, способів діяльності. Особливістю дидактичних ігор є те, що вони спеціально створюються й розробляються дорослими з різною педагогічною метою: сенсорного виховання, мовленнєвого розвитку, ознайомлення з докільям, з елементарними математичними уявленнями тощо. Дидактичні ігри можуть супроводжуватися наочним матеріалом (іграшки, предмети, речі, картинки тощо) або будуватися тільки на словесній основі.

Дидактична гра має структуру, що вирізняє її з-поміж інших видів діяльності. Основними елементами дидактичної гри, що надають їй форму навчання і гри водночас, є дидактичні та ігрові завдання, ігровий задум, правила, ігрові дії.

У Т. Поніманської знаходимо класифікацію дидактичних ігор, яка є найпоширенішою сьогодні, за характером матеріалу, згідно з якою виокремлюють: ігри з предметами; настільно-друковані ігри; словесні ігри. Останні є найскладнішими, оскільки змушують дітей оперувати уявленнями, мислити про речі, з якими на той час вони не діють, використовувати набуті знання в нових ситуаціях і зв'язках. У молодшому дошкільному віці ці ігри спрямовані на розвиток мовлення, уточнення й закріплення словникового запасу, формування вміння рахувати, орієнтуватися у просторі. У старшому дошкільному віці словесні ігри розвивають самостійність мислення, активізують розумову діяльність дітей. Як правило, дошкільникам доводиться описувати предмети, відгадувати їх за описом, за ознаками схожості та відмінності, групувати за властивостями, знаходити алогізми в судженнях, вигадувати власні розповіді [3, с. 360].

Отже, гра – досить серйозна й відповідальна діяльність дітей. У ній вони черпають зразки для вирішення нових життєвих завдань, що виникли в пізнанні, в праці, в художній творчості. У іграх не тільки задовольняються фізіологічні потреби, але відбувається розвиток усіх психічних процесів, властивостей дитини. Тому опора на гру – це найважливіший шлях залучення дітей до навчальної роботи, спосіб забезпечення емоційного відгуку на виховні дії.

Література

1. Богуш А. М. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / А. М. Богуш. Практикум : [навч. посібник]. – Київ : Вища школа, 1995. – 192 с.
2. Эльконин Д. Б. Психология игры / Даниил Борисович Эльконин. – Москва : ВЛАДОС, 1999. – 151 с.
3. Леонтьев А. Н. Психологические основы дошкольной игры / А. Н. Леонтьев. Избр. Психология : Произведения: в 2-х т. – Т 1. – М. : Просвещение, 1983. – 323 с.
4. Луценко І. О. Готуємось до мовленнєвого спілкування з дошкільниками / Ірина Олексіївна Луценко. – Київ, 2001. – 292 с.

РОЗВИТОК ПОЧУТТЯ КОЛЬОРУ ДОШКІЛЬНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З МАЛЮВАННЯ

Кавиліна Г. К.

Університет Ушинського, Україна

В останні роки помічено особливий підйом суспільного та педагогічного інтересу до художньо-творчого та естетичного розвитку дітей, однієї з значимих сторін якої являється кольорове виховання. Останнє пропонує розвиток кольорового відчуття, емоційні відгуки на колір, здатність використовувати колір, як виразний засіб художньо-образного засвоєння світу.

Як показують дослідження вчених В.С. Мухіної, Л.С. Виготського, Л.А. Венгера, Е.І. Ігнатієва, естетичні почуття дошкільника розвиваються в процесі його різноманітної діяльності та головним чином, художньої – при ознайомленні з творами мистецтва.

Виховання естетичних почуттів – це тонкий та складний психологічно-педагогічний процес не окремої сфери діяльності, а дитини, як цілісної особистості.

Вибір кольору в дитячому малюнку часто визначається ставленням до нього як засобу посилення функціональної характеристики предмета.

Часто також колір у малюнку використовується з метою прикрашення. Колір вибирається за своєю красою і в такому випадку естетичний мотив при виборі кольору посилюється. Дитина користується будь-яким приводом, аби розфарбувати малюнок.

Дослідники (Р. Арнхейм, В. О. Інжестойкова, С. Левін, Г. В. Сухорукова, Е. А. Фльорина) доводять можливості дітей не тільки сприймати колір, але й застосовувати його в малюнку як засіб виразності, який характеризує образ. Колір є основним компонентом живописного художнього образу і потужним емоційним збудником до його створення. Емоційний вплив на дитину мають і кольори у взаємодії один з одним, поєднуючись в цілісний кольоровий образ,

відзначають підвищену активність дітей у процесі кольорового рішення зображувального завдання: через колір вони виражають своє ставлення до того, що зображується, колір слугує засобом оцінки предметів і персонажів. Зображуючи предмети, дитина дає їм таку кольорову характеристику, яка не пов'язана з реальністю.

Результати, які отримали в ході констатувального етапу експерименту виявили такі особливості дитячих робіт: відсутність кольорового образу, перевага кольорових штампів, невміння передати в малюнку своїх почуттів, настрою.